

Temat: KRYZYS MONARCHII PIASTÓW**I. Panowanie Mieszka II (1025-1034)**

- a) Mieszko II objął panowanie w Polsce zaraz po śmierci Bolesława Chrobrego w 1025 roku. Natychmiast koronował w Gnieźnie się na króla Polski. W tym momencie państwo stało się niepodzielne, a bracia Mieszka II – Bezprym i Otto zostali odsunięci od władzy.
- b) Kontynuuje agresywną politykę zagraniczną Bolesława Chrobrego. Mieszko II organizuje łupieżcze wyprawy na Saksonię i zaangażuje się w konflikt wewnętrzny w Niemczech.

II. Etapy kryzysu państwa w latach trzydziestych**1. Przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów:**

- a. mocarstwowa polityka Bolesława Chrobrego – szybki wzrost terytorialny państwa przy niedorozwoju aparatu władzy,
- b. bunt ludności przeciwko nadmiernym obciążeniom na rzecz państwa, możnych i Kościoła,
- c. dążenie do przywrócenie dawnych kultów religijnych,
- d. brak utrwalonych zasad dziedziczenia władzy w dynastii piastowskiej,
- e. dążenie możnowładztwa do uniezależnienia się od władcy.

2. Wystąpienie młodszego rodzeństwa przeciwko Mieszkowi II:

- a. wsparcie wewnętrznej opozycji,
- b. wsparcie sąsiednich władców: księcia kijowskiego Jarosława Mądrego dla Bezpryma, a cesarza Konrada II dla Ottona.
- c. zsynchronizowany najazd ruski i niemiecki na Polskę – **1031 r.:** - Jarosław Mądry zagarnął Grody Czerwieńskie, – Niemcy zajęli Łużyce i Miłsko, – Czechy przyłączyły Morawy, – Węgry zagarnęły Słowację.
- d. ucieczka, a następnie uwięzienie i okaleczenie Mieszka II.

3. Schyłek panowania Mieszka II:

- a. rządy Bezpryma po ucieczce Mieszka II: odesłanie insygniów koronacyjnych do Niemiec, zabójstwo Bezpryma.
- b. Powrót Mieszka II do kraju: uznanie rezygnacji z korony, podział państwa na trzy części: dla Mieszka II, Ottona i Dytryka.
- c. Śmierć Mieszka II kończy jego działania na rzecz odbudowy państwa (1034 r.).

4. Upadek władzy centralnej:

- a. wygnanie **Rychezy** – żony Mieszka II – i ich syna Kazimierza (1034 r.),
- b. **bunt ludowy** i powrót do pogaństwa,
- c. uniezależnienie się Mazowsza pod rządami Mieława (cześnik Mieszka II),

- 5. Najazd księcia czeskiego Brzetysława – 1039 r.:** wywiezienie relikwii św. Wojciecha, i wcielenie Śląska do Czech, zniszczenie wielu grodów oraz zagarnięcie ogromnych łupów.

III. Panowanie Kazimierza I Odnowiciela (1039-1058)**1. Warunki umożliwiające powrót syna Kazimierza syna Mieszka II:**

- a. trwałość tradycji dynastii piastowskiej,
- b. pomoc cesarza Henryka III spowodowana: powiązaniem dynastycznymi jego matki – Rychezy, obawami przed następstwami zachwiania równowagi w Europie Środkowej oraz zwycięstwa **reakcji pogańskiej**,
- c. przymierze polsko-ruskie przeciwko panowaniu Mieława na Mazowszu

2. Odbudowa państwa:

- a. odzyskanie Mazowsza, b. odzyskanie Śląska – w zamian za trybut dla Czech,
- c. odbudowa sieci grodów, d. przeniesienie głównej siedziby do **Krakowa**,
- e. stopniowe zastępowanie scentralizowanej skarbowości systemem beneficjów.

Temat: OD BOLESŁAWA ŚMIAŁEGO DO BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO

1. Panowanie Bolesława Śmiałego (1058-1079)

a) Początki panowania Bolesława Śmiałego-Bolesław Śmiały był najstarszym synem Kazimierza Odnowiciela. Objął władzę po jego śmierci w 1058 r. Jego dwaj młodsi bracia Mieszko i Otton zmarli młodo, a Władysław Herman prawdopodobnie otrzymał w zarząd Mazowsze. Bolesław Śmiały odziedziczył państwo w znacznej mierze uzależnione od Niemiec. Za cel postawił sobie: -uzyskanie korony, - odbudowę polskiego arcybiskupstwa,- umocnienie Polski na arenie międzynarodowej i uniezależnienie się od Niemiec.

b) polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego.

- wykorzystuje spór między papieżem Grzegorzem VII, a cesarzem Henrykiem V o inwestyturę dostojników kościelnych. Bolesław poparł papieża i przystąpił do obozu papieskiego = gregoriańskiego. Liczył na poparcie Grzegorza VII dla swoich planów.

-1060 – wyprawił się na Węgry i doprowadził do koronacji zwolennika papieża Belę I.

-1069 – wyprawił się na Ruś i osadził na tronie swego stryja Izasława, który dążył do unii Kościoła prawosławnego z Rzymem.

-1072 – wydał wojnę Czechom, które były wiernym lennikiem cesarza Henryka IV. Wyprawa ta jednak zakończyła się dla Bolesława Śmiałego klęską.

-1077 – trzecia wyprawa węgierska – osadził na tronie Władysława, drugiego syna Beli I.

Jego działalność w obozie papieskim była bardzo aktywna. Za wszelką cenę dążył do umocnienia pozycji Polski kosztem Niemiec. Polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego przyniosła efekty:

- w 1075 r. za zgodą papieża odrodzono polskie arcybiskupstwo w Gnieźnie,

- **w 1076 r. Bolesław Śmiały koronowany na króla.**

- konflikt z biskupem Stanisławem – wydanie przez Bolesława Śmiałego wyroku śmierci na biskupa Stanisława. Za ten czyn Bolesław Śmiały został wyklęty przez Kościół, w 1079 r. ucieka z kraju na Węgry, gdzie zmarł otruty w 1089 r.

2. Rządy Władysława Hermana (1079 – 1102).

a) polityka zagraniczna – Władysław wystąpił z obozu gregoriańskiego i przestał wspierać papieża w sporze z cesarzem.

b) polityka wewnętrzna: - znajdował się pod znacznym wpływem możnych. Faktyczną władzę sprawował wojewoda Sieciech, który dowodził armią i sprawował sądy;

- przeniósł stolicę do Płocka na Mazowszu, gdzie osiadł;

- w 1097 r. podzielił kraj między synów: Zbigniew otrzymał Wielkopolskę i Kujawy, a Bolesław Małopolskę i Śląsk. Władysław pozostawił sobie Mazowsze.

c) spór między Zbigniewem a Bolesławem 1102 – 1109 r. - wojna między braćmi zakończyła się wygnaniem Zbigniewa i zjednoczeniem kraju

3. Rządy Bolesława Krzywoustego (1102 – 1138)

a) wojna z Niemcami 1109 r.: - przyczyny – cesarz Henryk V zażądał: wydzielenia Zbigniewowi części kraju, uznania przez Bolesława zwierzchności Niemiec oraz zapłacenia trybutu z ziem polskich. Bolesław odrzucił żądania co spowodowało wybuch wojny.

- przebieg - obrona Głogowa, obrona grodów Bytom i Wrocław. Wycofanie się wojsk niemieckich i czeskich z ziem polskich. Wojna miała charakter podjazdowy.

- skutki – Bolesław nie uznał zwierzchności cesarza, obronił niezależność Polski, utrzymał

jedność państwa.

b) podbój Pomorza:

- w latach 1116 – 1119 Bolesław Krzywousty podbił Pomorze Gdańskie i włączył je w granice.
- w latach 1121 – 1122 podbój Pomorza Zachodniego,
- 1124 r. – książę pomorski Warcisław uznał zwierzchność Bolesława Krzywoustego. Pomorze Zachodnie stało się lennem polskim. Bolesław schryścianizował Pomorze.

c) statut Bolesława Krzywoustego 1138 r.

- cel ogłoszenia – Bolesław miał kilku synów i nie chciał by ze sobą walczyli o tron. Statut miał rozwiązać kwestię następstwa tronu.

Postanowienia: Bolesław wydzielił synom dzielnice. Najstarszy Władysław Wygnaniec otrzymał Śląsk, Bolesław Kędzierzawy otrzymał Mazowsze, Mieszko Stary – Wielkopolskę, a Henryk Sandomierski – ziemię sandomierską. Dzielnice te miały być dziedziczne. Utworzył również dzielnicę senioralną – ziemia krakowska z Krakowem, ziemia łęczycko – sieradzka, część Kujaw oraz część Wielkopolski z Gnieznem. Dzielnica ta miała być przechodnia – władać miał nią senior, którym miał być najstarszy żyjący Piast (zasada senioratu). Senior miał władzę zwierzchnią nad Polską i Pomorzem Gdańskim (zasada pryncypatu). Prowadził politykę zagraniczną Polski, kontrolował stolicę i Gniezno. Wdowa Salomea dożywoćnio władała ziemią łęczycką. Dzielnicę nie otrzymał Kazimierz Sprawiedliwy, który urodził się po śmierci ojca.